

RALLEN IN DE DOLLARD.

Na een éénmalige excursie op 29 juni van het vorig jaar 's nachts in de Dollard waarbij al enige rallen werden gehoord, werd besloten om in 1973 wat systematischer op ralachtigen te letten. Daartoe werd in de periode van 4 - 9 juni j.l. een huisje betrokken in Termuntenzijh van waaruit de nachtelijke Dollardexcursies startten, op de fiets wel te verstaan, omdat zo, al fietsende ook naar de binnendijkse rallen geluisterd kon worden. In 1972 was al gebleken dat het per auto ondoenlijk was.

methode

In voornoemde periode werd per excursie tegen de avondschemering begonnen met een insteek op de kwelder loodrecht op de dijk, Na een zekere tijd geluisterd te hebben gingen we terug naar de dijk om een stuk verder opnieuw een insteek te maken. Per excursie herhaalde dit zich enige malen. Op de terugtocht in de nacht en vroege morgen werden de polders opnieuw bekeken. Dat op deze excursie ook andere vogelsoorten zijn waargenomen behoeft geen verder betoog, dit verslagje beperkt zich echter tot de waargenomen rallen.

het terrein

Voor de rallen bleken in de Dollard twee biotopen van belang. Binnendijks zijn dit de uitgestrekte landbouwpolders (kwartelkoning), buitendijks is dit de oeverzone voor de meer 'aquatische' rallen. In de polders treffen we grootschalige akkerbouw aan met als voornaamste gewassen tarwe, gerst koolzaad en karwei. De oeverzone wordt gekenmerkt door uitgestrekte velden Zeebies (*Scirpus maritimus*), Engels slijkgras (*Spartina townsendii*) en opkomende Zulte (*Aster tripolium*) naast het meer landinwaarts gelegen Riet (*Phragmites communis*) dat in pollen van een tiental meters doorsnee tot hele veldenvoorkomt. Het talrijkst is het in het oostelijk deel van de Dollard vanwege de verzoetende invloed van de Westerwoldsche A.

In principiepe is de gehele oeverzone van de Dollard geschikt als broedbiotoop voor ralachtigen. De weelderigste vegetatie wordt echter in het brakke, oostelijke gedeelte aangetroffen, westelijk ongeveer tot het ambonnezenkamp. Door het hevige alarm van steltlopers (kluut, tureluur) bij nachtelijke betreding van de kwelder kon het gebied ten westen van de nieuwe buitengeul nauwelijke bekeken worden omdat het onverantwoordelijk en zinloos was lang bij de alarmerende vogels te luisteren.

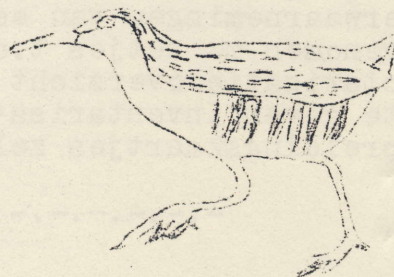
De gegevens komen dan ook uit het gebied tussen beide sluisjes waar geen kluten broeden. De lengte van de oeverzone is daar ongeveer 3 km.

Eveneens werd het gebied bezocht ten oosten van de westerwoldsche A op Nederland terrein.

De genoemde aantallen rallen moeten niet als definitief worden beschouwd maar zijn veeleer bedoeld als indicatie van het belang van de Dollard voor rallen. Dit verslag is dan ook bedoeld als aansporing om 's nachts te gaan vogelen.

1. W. K. T. L. O. N. I. N. G.

WATERRAL

waargenomen soorten

Waterral (*Rallus aquaticus*)

Bleek in het onderzochte gebied algemeen voor te komen. De roepende exemplaren bevonden zich steeds in het riet. Bijzonder duidelijk bleek dit in de uitgestrekte zeebiesvelden met verspreide rietpollen bij de monding van westerwoldsche A. De soort werd aangetroffen van Nieuwe Statenzijl tot het kamp. Gezien de lage roepfrequentie van de vogels zullen stellig een aantal vogels gemist zijn. Als roep werd steeds de bekende grommende kreet eindigend in een gil gehoord. De activiteit is het grootst in de schemering.

Ten oosten westerw. A., Nieuwe statenzijl	6 exx.	0406
Ten westen langs deze geul	2	04 en 0606
Tussen beide sluisjes	2	0506
Ten oosten langs de Nieuwe buitengeul	3	0706
Ten noordoosten ambonnezenkamp	1	0606

In 1972 werden op 29 juni bij het ambonnezenkamp 3 waterrallen gehoord. 25-26 mei 1973 werden 2 waterrallen door de heren P.J. van Dorssen en G.Meeuwissen ten oosten van de nieuwe buitengeul gehoord.

Klein waterhoen (*Porzana parva*)

Deze soort werd in 1973 helaas niet gehoord.

In 1972 riep op 29 juni echter een mannetje de gehele nacht ten noordoosten van het kamp. Het biotoop bestond uit zeebies/slijkgras met een rietkraag in de nabijheid.

Porseleinhoen (*Porzana*)

In 1973 2 waarnemingen. In de avondschemering van 4 juni 1973 werd een exemplaar waargenomen terwijl het fourageerde op de slikkige oever van een (costelijke) zijgeul van de Westerwoldsche A. Daarnaast hoorden we in de nachten 04/05, 05/06 en 06/07 juni 1973 constant de roep van een mannetje uit de oeverzone tussen beide sluisjes. De roep was bijzonder ver te horen: ruim 1 km met de dijk ertussen was de roep uitstekend te horen in de reiderwolderpolder. De roepfrequentie was ruim 60/min.

Kwartelkoning (*Grex grex*)

Op alle avonden werden roepende kwartelkoningen gehoord, het meest echter in de eerste twee nachten (helder met maan, weinig wind doch koud). Alle waarnemingen op Nederlands gebied komen uit de polders terwijl op de Duitse kwelder bij Nieuwe Statenzijl in zeer fraai hoogland 3 mannetjes werden gehoord. De Nederlandse kwelder is alleen bij de nieuwe buitengeul geschikt doch hier werd niets gehoord. De waarnemingen op Nederlands gebied komen uit de Carel coenraadpolder en Reiderwolderpolder (tweede deel), beide dus 'kustpolders'. Vreemd genoeg werd in de Johannes kerkhovenpolder niets gehoord.

Het hoogste aantal roepende kwartelkoningen werd in de nacht van 4-5 juni gehoord nl. 9 exx. Op de volgende nachten werden op andere plaatsen ook kwartelkoningen gehoord. Soms lagen deze ver van de plaats van de eerdere waarnemingen af zodat het wel verschillende exemplaren zal betreffen maar in andere gevallen lagen de verschillende roepplaatsen minder ver uit elkaar zodat in principe dubbeltellen mogelijk is. Het is echter de vraag in hoeverre de mannetjes plaatsvast zijn. De afstanden bedragen minimaal enige honderden meters.

Carel coenraadpolder	6-9 roepende mm.
Reiderwolderpolder (2e d.)	4-6 " "

	10-15 roepende mm.

De verdeling van de maximale aantallen vogels over de verschillende gewassen was als volgt: (tussen haakjes de minimale aantallen)

Hooiland (Duitse kwelder)	3	(3)
Koolzaad	6	(4)
Wintertarwe	4	(2)
Karwei	2	(2)
Bonen	2	(1)
Haver	1	(1)

Behalve karwei dat beging juli reeds geoogst wordt blijven de andere gewassen zeker tot het eind van die maand staan. Het slagen van broedsels in het Duitse Hooiland, waar ten tijde van waarneming reeds gemaaid werd, moet betwijfeld worden evenals die van karwei.

waterhoen (*Gallinula chloropus*)

Deze soort werd gehoord van Nieuwe statenzijl tot het ambonnezenkamp. Tussen beide sluisjes hoorden wij \approx 8 exx. Het totale aantal zal veel hoger liggen gezien de lage roepactiviteit van de vogels.

meerkoet (*Fulica atra*)

Eveneens in het gehele gebied voorkomend, mogelijk talrijker dan het waterhoen. Op veel plaatsen erden jongen gehoord, tussen de sluisjes werden zeker op zo'n 12 plaatsen meerkoeten gehoord.

Samenvatting

Het blijkt dat het Dollardgebied van belang is voor verschillende rallen waaronder enkele zeldzame. Vooral het aantal kwartelkoningen is opvallend en is voor Groningen hoog te noemen. Voor een gedetailleerder overzicht lijkt een intensief bezoek, gespreid over een langere periode, gewenst in 1974.

M.R. van Eerden, J. Prop en B.Spaans.

=====

De waarneming van een dwaalgast langs de Noord-Groningse kust.

Eens zou ik dit een keer beleven aan de Groningse kust.

De laatste jaren waren reeds ruim of meer zeldzame gasten dit gebied van stilte en verlatenheid gepasseerd, o.m. de rode- en zwarte vrouw, visarend, zeearend, jan van gent, ijsvogel en beflijsters, maar geen van alle droegen ze, die magische naam: dwaalgast.

En dan eindelijk op 8 oktober 1973 - het weer was zwaar bewolkt, droog bij een zwakke W-wind - stapte in een groen Hollands weiland met koeien heel parmantig een kleine sneeuw witte vogel rond.

Het leek een soort peking-eend met een lange nek. Dat zoiets schriels ook nog reiger was, kon ik me eerst niet voorstellen.

Van de plas en van Kortenhoef was ik het geheimzinnige wouwaapje gewend en vergeleken bij de blauwe reiger was dat al zo'n sprong in m'n voorstellingsvermogen.

In het natte gras gezeten verdween de wereld om me heen en zag ik met de kijker (10 x 50) een sierlijke S-vormige nek en een zacht oranje gele spitse snavel zigzaggend door het hoge gras aan me voorbijgaan.